

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Békés megyében a XIX. Században több szücsközpont is működött- Szarvason, Békéscsabán, Tótkomlóson, Gyulán, Békésen és településünkön Mezőberényben. Az akkori viseletdarabokon megjelenő hímzést a XX. Századtól folyamatosan gyűjtötték az alkotók, és alkották ujjá a lakástextileken, így egy nagyon érdekes, elsősorban az Alsó- Tisza vidékre jellemző forma- és színvilágú textilgyűjtemény jött létre.

Az egyik kiemelkedő gyűjtő alkotó a népművészet mestere címmel rendelkező mezőberényi Kiszely Jánosné népi iparművész.

A XVIII. század első felében a török uralom után evangélikus szlovákok, németek, és református magyarok telepedtek Mezőberénybe, akik hozták magukkal népművészetüket is. Bőrruhában, később ködmönben és bundában jártak. A nagy kiterjedésű legelőkön állattartással, marha és juhtenyésztéssel foglalkoztak, így megteremtődött ruházatukhoz a bőr alapanyag. Az emberek saját maguk készítették ki az állatbőröket és varrtak bőrszíjjal bocskort, mellest, kucsmát. Később alakultak ki a tímár, szücs és szűrszabó mesterségek. Mezőberényben a szücs-hímzések viseletének fénykora az 1800-as évek elejétől az 1910-es évekig tartott. A mezőberényi szlovák szücs-mesterek készítették az úgynevezett rátétes és hímzett ködmönt, női bundát. Elmondásuk szerint az ezzel a rátétes technikával készült ruhadarabok a korábbiak.

A rátétes díszítést az 1800-as évek végén a gyapjúfonal, majd a gyáripar betörése után a szücsselyem és a gyöngyfonal váltotta fel. Így lettek színesebbek a hímzések.

Szücs mesterek készítették az egyre díszesebb női bundákat és ködmönöket, a férfi ünneplő és kocsibundákat. 1864-ben Mezőberényben már 42 szücsmester élt.

A magyar, német és szlovák szücs-hímzések ornamensekben és színvilágban is különböztek egymástól, emellett minden szücsmesternek megvoltak a saját mintái is.

/Forrás: Mezőberényi magyar, szlovák és német szücs-hímzések

A mintákat szerkesztette, tervezte és rajzolta:

Kiszely Jánosné népi iparművész, a népművészet mestere/

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Mezőberény háromnemzetiségű (magyar, szlovák, német) lakosságának egyik legkarakteresebb viseletdarabjai a szücsök által készített bőr bundák és ködmönök voltak. A rajtuk található szücs-hímzések árulkodtak a ruhadarab készítőjéről és díszítőjéről, és annak viselőjéről egyaránt. Egy-egy nemzetiség hímzésének meghatározó volt minta- és színvilága. A hosszú évek alatt, több ember által felgyűjtött mintaanyag lehetővé teszi a hímzéskultúra továbbélését.

A mezőberényi szücs-hímzések újrafogalmazásával korszerű, a mai ember számára is használható tervek, kivitelezett darabok sokasága jött létre, melyek méltóak arra, hogy a mezőberényi, Békés megyei valamint a magyar nemzeti kultúrát gazdagítsák.